

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง : หลักประชาธิปไตย

จัดทำโดย
นายบรรหาญ จงเจริญประเสริฐ
รหัส ๕๗๐๒๑๖

เอกสารนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตร “หลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย” รุ่นที่ ๒
วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ
สถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

คำนำ

“หลักประชาธิปไตย” เป็นรูปแบบของหลักการปกครองที่ยึดถืออำนาจสูงสุดเป็นของประชาชน โดยหัวใจของหลักการดังกล่าวให้ความสำคัญกับการยอมรับความเสมอภาคและเสรีภาพระหว่างบุคคล ทั้งในทางเศรษฐกิจ ทางสังคม และทางการเมือง เพื่อให้สังคมของการอยู่ร่วมกันของบุคคลต่างมุ่งไปสู่ความผาสุกอันเป็นไปตามหลักปรัชญาของดำรงชีวิตร่วมกันตามธรรมชาติที่แท้จริง

แม้ว่า “หลักประชาธิปไตย” จะยอมรับในหลักเกณฑ์ของความเสมอภาค และหลักเสรีภาพ แต่ภายใต้ความซับซ้อนของการอยู่ร่วมกันจึงมีความจำเป็นจะต้องกำหนดกติกาเพื่อป้องกันปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น กฎหรือกติกาที่ถูกกำหนดเรียกว่า “รัฐธรรมนูญ” ซึ่งมีฐานะเป็นกฎหมายสูงสุดที่กำหนดกติกาของการอยู่ร่วมกันอย่างเสมอภาค

ในปัจจุบัน นานาอารยะประเทศส่วนใหญ่ต่างมีทัศนคติที่ดีต่อการปกครองโดยยึด “หลักประชาธิปไตย” อย่างแพร่หลาย แม้หลายประเทศในอดีตจะเคยยึดหลักการปกครองในรูปแบบอื่นมาก่อนแต่ท้ายสุดก็ทนต่อกระแสนิยมของประชาชนต่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองตาม “หลักประชาธิปไตย” ไม่ได้ โดยต่างพากันนำแนวคิดของการปกครองโดย “หลักประชาธิปไตย” มาเป็นหลักในการบริหารการปกครองประเทศในปัจจุบันเกือบทั้งหมด

อย่างไรก็ตาม ในทางวิชาการ ในอดีตยังมีผู้ให้ความหมายต่อการปกครองตาม “หลักประชาธิปไตย” ไว้ในหลายทัศนะ จึงมีผลทำให้ผู้ที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจต่อการปกครองตาม “หลักประชาธิปไตย” ที่แท้จริงให้ความหมายต่อหลักการปกครองดังกล่าวที่ผิดแปลกแตกต่างกันอันมีผลก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในสังคมอย่างรุนแรง

ความขัดแย้งในเชิงความคิดในเรื่องการสื่อความหมายของการปกครองตาม “หลักประชาธิปไตย” ไม่ได้เกิดขึ้นเพียงในอดีต แต่ในปัจจุบันความขัดแย้งดังกล่าวยังคงเกิดขึ้นไม่ต่างจากอดีตแม้พัฒนาการในการบริหารจะเจริญมากขึ้นเพียงใดก็ตาม

หลักประชาธิปไตย

ความหมายการปกครองระบอบประชาธิปไตย

คำว่า “ประชาธิปไตย” ถอดศัพท์มาจากภาษาอังกฤษว่า “Democracy” ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษากรีก ๒ คำ คือ “Demos” แปลว่า “ประชาชน” และ “Kratos” แปลว่า “อำนาจ” เมื่อรวมกันเข้าแล้วก็มีความหมายว่า “อำนาจของประชาชน” หรือ “ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจ” เพราะฉะนั้นหลักการขั้นมูลฐานของระบอบประชาธิปไตยก็คือ “การยอมรับนับถือความสำคัญและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของบุคคล ความเสมอภาคและเสรีภาพในการดำเนินชีวิต”

สำหรับภาษาไทย คำว่า “ประชาธิปไตย” อาจจะแยกได้เป็น ๒ คำ คือ ประชา ซึ่งหมายถึงประชาชน และคำว่า อธิปไตย ซึ่งแปลว่าอำนาจสูงสุดของแผ่นดิน เมื่อรวมกันขึ้นจึงหมายถึงการปกครองที่มีอำนาจสูงสุดเป็นของประชาชนหรือมาจากประชาชน ประชาธิปไตยจึงมีความหมายทั้งในรูปแบบและหลักของการปกครอง รวมตลอดถึงการดำรงชีวิตร่วมกันของมนุษย์ ในแง่ของการปกครองนั้นมุ่งถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการที่จะเข้าร่วมกำหนดนโยบายต่าง ๆ อันเกี่ยวกับประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม ส่วนในแง่ของการดำเนินชีวิตนั้นหมายถึงการยอมรับเสรีภาพ ความสำคัญและประโยชน์ซึ่งกันและกัน โดยมีเหตุผลเป็นเครื่องนำทางเพื่อความผาสุกร่วมกัน

นักรัฐศาสตร์ผู้มีชื่อเสียงทั้งไทยและต่างประเทศหลายท่านได้ให้คำจำกัดความเรื่อง ระบอบการปกครองประชาธิปไตยไว้แตกต่างกัน เช่น

ฮาโรลด์ ลาสกี “เนื้อแท้ของประชาธิปไตยก็คือ ความปรารถนาของมนุษย์ที่จะยอมรับนับถือและรักษาไว้ซึ่งความสำคัญของตนเอง รวมตลอดถึงความเสมอภาคระหว่างบุคคลในทางเศรษฐกิจ สังคมการเมือง” (ใจความสำคัญก็คือ ความเสมอภาคซึ่งเป็นที่มาแห่งเสรีภาพ)

ซาลส์ อีเมอเรียม “ประชาธิปไตยเป็นแนวความคิด และเป็นการปฏิบัติที่มุ่งไปสู่ความผาสุกร่วมกันของประชาชน โดยมีเจตนารมณ์ร่วมกันของประชาชนนั่นเอง เป็นเครื่องนำทาง” (ใจความสำคัญก็มุ่งถึงความผาสุกร่วมกัน ซึ่งมีรากฐานจากทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือการวิภาคผลผลิตไปสู่ชุมชน)

ลอร์ด ไบรซ์ “ประชาธิปไตยหมายถึง รัฐบาลที่ถือเอาเจตนารมณ์ของประชาชนฝ่ายข้างมากเป็นหลัก” (สาระสำคัญในความคิดนี้อยู่ที่การตัดสินใจโดยเสียงข้างมาก)

แม็กไอเวอร์ “ประชาธิปไตยเป็นทั้งรูปการปกครองและวิถีชีวิต ประชาธิปไตยทั้งสองด้านนี้จะต้องดำเนินไปด้วยกัน” (สาระสำคัญของประชาธิปไตย ความคิดนี้เน้นความหมายของประชาธิปไตยทั้งที่เป็นลักษณะรูปการปกครอง และปรัชญาในการดำรงชีวิตร่วมกันของ)

สุขุม นวลสกุลและวิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ “การปกครองที่เป็นประชาธิปไตย คือ รูปการปกครองที่ยึดอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนไม่ว่าจะเป็นระบอบประชาธิปไตยแบบประธานาธิบดี (Presidential Democracy) หรือแบบรัฐสภา (Parliamentary Democracy) ถ้าอำนาจสูงสุดในการกำหนดการปกครองอยู่ที่ประชาชนแล้วก็เป็นการปกครองแบบประชาธิปไตยทั้งสิ้น ประเทศที่เป็นประชาธิปไตยนั้นจำเป็นต้องมีรัฐธรรมนูญซึ่งอาจเป็นรัฐธรรมนูญแบบลายลักษณ์อักษรหรือไม่ลาย

ลักษณะอักษรก็ได้ เพราะประชาธิปไตยถือการปกครองโดยกฎหมาย (Rule by law) อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญนั้นเป็นเพียงกติกาการปกครองไม่ใช่เครื่องหมายแสดงความเป็นประชาธิปไตย เพราะฉะนั้นการที่ประเทศใดมีรัฐธรรมนูญจึงมิได้หมายความว่ารูปการปกครองของประเทศนั้นเป็นประชาธิปไตย เพราะบางประเทศ เช่น สหภาพโซเวียต สาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่า มีระบบการปกครองแบบเบ็ดเสร็จต่างก็มีรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับประเทศเสรีนิยมอื่น ๆ เหมือนกัน การที่จะพิจารณาว่าประเทศใดเป็นประชาธิปไตยหรือไม่จึงต้องดูว่ารัฐธรรมนูญของประเทศนั้น กำหนดให้ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยหรือไม่”

จรรยา สุภาพ “คำว่าประชาธิปไตย มีต้นกำเนิดจากภาษากรีก ดูเหมือนชาวกรีกจะเป็นพวกแรกที่ใช้นี้ ความหมายดั้งเดิมของประชาธิปไตยที่รู้จักกันในหมู่ชาวกรีกโบราณเมื่อประมาณ ๒,๐๐๐ กว่าปี หมายถึงการปกครองโดยหมู่ชนหรือประชาชน การปกครองแบบนี้ตรงกับคำภาษาอังกฤษ คือ democracy ซึ่งมีรากศัพท์เดิมจาก demos ซึ่งแปลว่าประชาชน”

ความหมายของประชาธิปไตยที่ใช้กันในภายหลังนั้น อาจแบ่งได้เป็น ๒ ความหมาย คือ ความหมายอย่างแคบและความหมายอย่างกว้าง ความหมายอย่างแคบ หมายถึง การที่ประชาชนมีอำนาจปกครองตนเอง ส่วนในความหมายอย่างกว้าง หมายถึง ประชาธิปไตยเป็นวิถีชีวิตแบบหนึ่งซึ่งมีแบบแผนแห่งพฤติกรรมในทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

ทัศนะเกี่ยวกับประชาธิปไตย

ในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะมีความรู้สึกที่ดีหรือมีทัศนคติที่ดีเชิงปฏิฐานต่อคำว่า “ประชาธิปไตย” ดังจะเห็นได้จากการที่มีผู้นิยมใช้ศัพท์นั้นกันมากดังกล่าวข้างต้น อีกทั้งในช่วงหลังมหาสงครามโลกครั้งที่ ๒ องค์การยูเนสโก ได้สำรวจความคิดเห็นของนักวิชาการทั้งจากโลกตะวันตกและตะวันออกเป็นจำนวนกว่า ๑๐๐ คน ทุกคนล้วนมีทัศนะที่ดีต่อประชาธิปไตย สำหรับในอดีตนั้น เปอริคลีส ผู้นำคนหนึ่งของนครรัฐเอเธนส์ยุคโบราณได้แสดงความชื่นชมต่อระบบการปกครองประชาธิปไตยแบบโดยตรง

ส่วนนักปราชญ์เพลโตมีความเห็นต่อต้านประชาธิปไตย โดยถือว่าเป็นการให้อำนาจแก่ผู้ที่ปราศจากความรู้ เพลโตต้องการสถาปนาสังคมอันเลอเลิศอย่างที่เรียกว่า “อูทมิรัฐ” โดยให้ผู้ปกครองสูงสุดเป็น “ราชาปราชญ์” และบรรดาผู้นำระดับรอง ๆ ลงไปเป็นผู้มีสติปัญญาและคุณธรรมสำหรับอาริสโตเติล มีแนวคิดคล้ายเพลโตแต่ไม่ต่อต้านประชาธิปไตยมากนัก ดังจะเห็นได้ว่าการแบ่งรูปแบบการปกครองนั้น อาริสโตเติลจัดประชาธิปไตยอยู่ในกลุ่มการปกครอง โดยคนหมู่มากที่มีความโน้มเอียงไปในทางที่ไม่ดี แต่การปกครองโดยคนส่วนใหญ่ซึ่งมีแนวโน้มไปในทางที่ดี และอาริสโตเติลเชื่อว่าจะเป็นไปได้คือ “มีชนิมาธิปไตย” หรือ “มีชนิมาวิถิอธิปไตย” (Polity) ซึ่งพอที่จะเทียบเคียงกับประชาธิปไตยในยุคปัจจุบันซึ่งมหาชนส่วนใหญ่อยู่ในระดับกลาง เช่น ในอังกฤษ สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น

ต่อจากช่วงเวลาของอาริสโตเติลแล้ว ศัพท์ประชาธิปไตยถูกใช้ในความหมายที่ไม่แสดงค่านิยมชมชื่น จวบจนกระทั่งศตวรรษที่ ๑๗ ประชาธิปไตยเริ่มได้รับการยอมรับว่ามีคุณค่าโดยกลุ่มบุคคลซึ่งเรียกตนเองว่า “ผู้ขยับให้สูงขึ้น” หรือ “ผู้ยกระดับ” (the levellers) ในประเทศอังกฤษ

ต่อมาในตอนปลายศตวรรษที่ ๑๘ ผู้คนจำนวนมากโดยเฉพาะผู้มีการศึกษาไม่พอใจกับการใช้ ศัพท์ประชาธิปไตย และแม้กระทั่ง “บรรดาบิดาผู้สถาปนา” หรือ “ผู้ประดิษฐ์” (Founding Fathers) คือผู้ก่อตั้งของประเทศและรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาไม่ยอมใช้ศัพท์ “ประชาธิปไตย” แต่ใช้คำว่า “ลัทธิสาธารณรัฐนิยม” หรือ “คตินิยมแบบสาธารณรัฐ” (Republicanism) แทน ทำให้ ศัพท์สาธารณรัฐนิยมนี้มีความหมายแทนประชาธิปไตยในยุคนั้น คือ เมื่อประมาณ ๒๐๐ ปีมาแล้ว ในศตวรรษที่ ๑๙ มีการมองประชาธิปไตยในแง่ที่ตีอย่างแพร่หลายมากขึ้น ดังปรากฏในข้อเขียนของ ผู้มีชื่อเสียงขุนนางฝรั่งเศสที่มีชื่อว่าแอแลกซิส เดอ ทอคเกอวิลส์ เกี่ยวกับ “ประชาธิปไตยในอเมริกา” จบจนกระทั่งถึงยุคร่วมสมัยในศตวรรษที่ ๒๐ โดยเฉพาะเมื่อ ๗๐ ปีมาแล้วคือภายหลังสงครามโลก ครั้งที่ ๑ (๑๙๑๔ - ๑๘) มีการมองประชาธิปไตยไปในทางที่ดีขึ้นอย่างชัดเจน และถือว่าศตวรรษที่ ๒๐ น่าจะเป็นศตวรรษแห่งสามัญชนและศตวรรษแห่งการที่นานาชาติตัดสินใจด้วยตนเอง (Self - determination) โดยปราศจากการบีบบังคับหรือขู่เข็ญใด ๆ ดังนั้นศัพท์ “ประชาธิปไตย” ได้กลายเป็น “ศัพท์เกียรติยศ” (Honorific) ที่หลายสำนักและหลายฝ่ายต้องการยึดเป็นของตน ดังได้กล่าวมาแล้ว

หลักการของประชาธิปไตย

ระบอบประชาธิปไตย อยู่บนรากฐานหลักการที่สำคัญ ๕ ประการ คือ

๑. หลักการอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ประชาชนแสดงออกซึ่งการเป็นเจ้าของโดยใช้ อำนาจที่มีตามกระบวนการเลือกตั้งอย่างอิสระและทั่วถึงในการให้ได้มาซึ่งตัวผู้ปกครองและผู้แทน ของตน รวมทั้งประชาชนมีอำนาจในการคัดค้านและถอดถอนผู้ปกครองและผู้แทนที่ประชาชนเห็นว่า มิได้บริหารประเทศในทางที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม เช่น มีพฤติกรรมร่ำรวยผิดปกติ

๒. หลักเสรีภาพ ประชาชนทุกคนมีความสามารถในการกระทำหรืองดเว้นการกระทำอย่างใด อย่างหนึ่งตามที่บุคคลต้องการ ตราบเท่าที่การกระทำของเขานั้น ไม่ไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของ บุคคลอื่น หรือละเมิดต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมและความมั่นคงของประเทศชาติ

๓. หลักความเสมอภาค การเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงทรัพยากรและ คุณค่าต่าง ๆ ของสังคมที่มีอยู่จำกัดอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่ถูกกีดกันด้วยสาเหตุแห่งความแตกต่าง ทางชั้นวรรณะทางสังคม ชาติพันธุ์ วัฒนธรรมความเป็นอยู่ ฐานะทางเศรษฐกิจ หรือด้วยสาเหตุอื่น

๔. หลักการปกครองโดยกฎหมายหรือหลักนิติธรรม การให้ความคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของ ประชาชนทั้งในเรื่องสิทธิเสรีภาพในทรัพย์สิน การแสดงออก การดำรงชีพ ฯลฯ อย่างเสมอหน้ากัน โดยผู้ปกครองไม่สามารถใช้อำนาจใด ๆ ละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้ และไม่สามารถ ใช้อำนาจอยู่เหนือกฎหมาย หรือเหนือกว่าประชาชนคนอื่น ๆ ได้

๕. หลักการเสียงข้างมาก (Majority rule) ควบคู่ไปกับการเคารพในสิทธิของเสียงข้างน้อย (Minority Rights) การตัดสินใจใด ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนหมู่มาก ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้ง ผู้แทนของประชาชนเข้าสู่ระบบการเมือง การตัดสินใจของฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร หรือ ฝ่ายตุลาการ ย่อมต้องถือเอาเสียงข้างมากที่มีต่อเรื่องนั้น ๆ เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจทางเลือก โดยถือว่าเสียงข้างมากเป็นตัวแทนที่สะท้อนความต้องการ/ข้อเรียกร้องของประชาชนหมู่มาก หลักการนี้

ต้องควบคุมไปกับการ เคารพและคุ้มครองสิทธิเสียงข้างน้อยด้วย ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นหลักประกันว่า ฝ่ายเสียงข้างมากจะไม่ใช้วิธีการพวกมากลากไปตามผลประโยชน์ความเห็นหรือกระแสความนิยมของ พวกตนอย่างสุดโต่ง แต่ต้องดำเนินการเพื่อประโยชน์ของประชาชนทั้งหมด เพื่อสร้างสังคม ที่ประชาชนเสียงข้างน้อย รวมทั้งชนกลุ่มน้อย ผู้ด้อยโอกาสต่าง ๆ สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข โดยไม่มีการเอาเปรียบกันและสร้างความขัดแย้งในสังคมมากเกินไป ค่านิยม ทศนคติ ที่ส่งเสริม ประชาธิปไตย ระบอบประชาธิปไตย นอกจากจะเป็นระบอบการเมืองแล้ว ยังเป็นระบอบเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมด้วย ดังนั้นจึงไม่ใช่อยู่ที่รัฐธรรมนูญ กฎหมาย การเลือกตั้ง และการต่อรองทาง การเมืองเท่านั้น หากอยู่ที่สมาชิกในสังคมจะต้องช่วยกันหล่อหลอม สร้างค่านิยม วิถีชีวิต ที่เป็น ประชาธิปไตย มาตั้งแต่ในครอบครัว โรงเรียน ที่ทำงาน ชุมชน เพื่อจะนำไปสู่หรือการปกป้อง ระบอบ ประชาธิปไตย ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

หลักการของประชาธิปไตยตามทัศนะของปราชญ์ทางรัฐศาสตร์

เฮนรี เมโย (Henry Mayo) ได้ระบุว่า มี ๔ หลักการแห่งประชาธิปไตย ได้แก่ ๑) การควบคุม ผู้วางนโยบายโดยประชาชน ๒) ความเสมอภาคทางการเมือง ๓) เสรีภาพทางการเมืองหรือ ประสิทธิภาพในการควบคุมโดยประชาชน และ ๔) หลักแห่งเสียงส่วนมาก

ซิกมันด์ นอยมันน์ (Sigmund Neumann) ได้ให้หลักการประชาธิปไตยไว้ ๑๐ ประการ คือ

๑. อำนาจอธิปไตย (อำนาจสูงสุด) มาจากราษฎร เป็นของปวงชนหรือมหาชน
๒. ขั้นตอนเลือกผู้นำเป็นไปโดยเสรี
๓. ผู้นำมีความรับผิดชอบ
๔. ระบอบความเสมอภาค (ของราษฎรโดยกฎหมาย) ยอมรับ
๕. สนับสนุนพรรคการเมืองมีมากกว่าหนึ่งพรรค
๖. พึ่งเน้นความหลากหลายในชีวิตประจำวัน
๗. ไม่กีดกันกลุ่มสำคัญ ๆ จากการมีส่วนร่วมในการบริหารการปกครอง
๘. ส่งเสริมครรลองทัศน์คติแบบประชาธิปไตย
๙. ให้สำนึกในความเป็นพลเมืองดี
๑๐. เน้นความเชื่อมั่นในความดีของมนุษย์

ออสติน แรนนี (Austin Ranny) ได้สรุปหลักประชาธิปไตยไว้ ๔ ประการ คือ

๑. อำนาจอธิปไตยของพลเมืองเด่น
๒. เน้นความเสมอภาคโดยสุจริต
๓. พึ่งความคิดเห็น
๔. เน้นเสียงหมู่่มาก

ประชาธิปไตยในยุโรปและอเมริกา

ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา อับราฮัม ลินคอล์น ได้ให้คำนิยามประชาธิปไตยในการกล่าวสุนทรพจน์ ณ เมืองเกตติสเบิร์ก หรือ “เกตต์สเบิร์ก” ในมลรัฐเพนซิลวาเนีย ในวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ค.ศ. ๑๘๖๓ ว่า “รัฐบาลของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชนจะไม่มีวันสูญสลายไปจากผืนพิภพนี้” วาทะดังกล่าวได้กลายเป็นคำนิยามยอดนิยม เพราะกะทัดรัดและกระชับความทั้งนี้อาจวิเคราะห์คำนิยามของอับราฮัม ลินคอล์น ออกเป็น ๓ ส่วน ได้แก่ ๑) รัฐบาลของประชาชน ๒) รัฐบาลโดยประชาชน ๓) รัฐบาลเพื่อประชาชน (อ้างอิง ดร. จีโรซค (บรรพต) วีระชัย, ดร. สุรพล ราชภัฏทวารักษ์, และ ผศ. สุรพันธ์ ทับสุวรรณ, ๒๕๓๘ : ๒๕๙)

การปกครองระบอบประชาธิปไตยที่เจริญอยู่ในยุโรปตะวันตกและสหรัฐอเมริกานั้นมีหลักการสำคัญดังนี้

๑. การยึดถือเหตุผล ปรัชญาประชาธิปไตยถือว่า สัจธรรมย่อมขึ้นอยู่กับเหตุผล การวิพากษ์วิจารณ์หรือแสดงความเห็นคัดค้านต่าง ๆ นั้นย่อมเป็นที่มาของการแสวงหาเหตุผล เป็นวิถีทางที่จะทำให้ประชาชนพลเมืองเจริญเติบโตทางสมองและจิตใจ และเป็นเหตุให้สังคมเจริญก้าวหน้า

๒. การเน้นความสำคัญของปัจเจกชน โดยเห็นว่า บุคคลแต่ละคนเป็นศูนย์กลางของนโยบายและลัทธิทั้งปวง บุคคลเป็นผู้สร้างสถาบันสังคมและสถาบันการเมือง เพื่อเป็นปัจจัยให้บุคคลมีชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น แต่ละคนจึงควรเป็นตัวของตัวเอง ลิขิตชีวิตของตัวเองมากที่สุดกว่าผู้ใด หรือสถาบันใด

๓. การถือรัฐเป็นเครื่องมือของประชาชน เมื่อถือว่าแต่ละคนเป็นผู้ลิขิตชีวิตของตนเองมากที่สุด รัฐก็คอยเข้าแทรกแซงแต่น้อยที่สุด รัฐเป็นเพียงเครื่องมือส่งเสริมให้บุคคลบรรลุจุดหมายปลายทาง ในส่วนที่เหนือความสามารถที่แต่ละบุคคลจะกระทำกันเองได้เท่านั้น เช่น การพิทักษ์รักษาสิทธิมูลฐานของมนุษย์ การรักษาความยุติธรรม การรักษาความสงบเรียบร้อย และป้องกันการรุกรานจากภายนอก เป็นต้น ความคิดนี้ตรงกันข้ามกับลัทธิเผด็จการที่เห็นว่าประชาชนเป็นเครื่องมือของรัฐ

๔. การอาศัยความสมัครใจเป็นใหญ่ เป็นวิธีการปล่อยให้เอกชนดำเนินการทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมตามความสมัครใจระหว่างกันเอง เช่น การจัดตั้งพรรคการเมืองหรือการจัดตั้งสมาคมต่าง ๆ เป็นต้น

๕. การยึดถือกฎเหนือกฎ เรื่องนี้ย่อมเป็นไปตามแนวคิดเดิมที่ว่า ประชาชนสร้างรัฐขึ้นมาเพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิสำคัญบางประการของประชาชน รัฐบาลผู้ปกครองจะบิดเบือนผันแปรไปตามใจตนมิได้ มิฉะนั้นแล้วประชาชนมีสิทธิล้มล้างรัฐบาลนั้นเพื่อจัดตั้งรัฐบาลใหม่ขึ้นมาได้ ความจริงฝ่ายเผด็จการก็ถือเรื่องกฎเหนือกฎ แต่เป็นกฎที่สร้างขึ้นตามใจตน จึงก่อความไม่สงบไม่สิ้นสุด

๖. การเน้นความสำคัญของวิธีการ ถือว่าวิธีการนั้นจะต้องเหมาะสมในการดำเนินไปสู่จุดหมายปลายทาง ซึ่งควรต้องยึดความผาสุกของประชาชนเป็นที่ตั้ง ซึ่งโดยนัยนี้จะต้องยึดหลักมัชฌิมาปฏิปทา คือ ถ้อยสายกลาง ซึ่งตรงข้ามกับฝ่ายเผด็จการที่ชอบใช้วิธีรุนแรง ซึ่งเป็นการเพิ่มพูนความเกลียดชังมากกว่าที่จะสร้างภราดรภาพให้เกิดขึ้นตามอุดมการณ์ของตนเอง

๗. การถือความเห็นพ้องต้องกันเป็นหลักในมนุษยสัมพันธ์ ประชาธิปไตยนิยมการประนีประนอมเป็นสำคัญ ซึ่งอาจทำได้โดยการอภิปรายหรือโต้เถียงกัน เพื่อหาข้อยุติร่วมกัน โดยถือฝ่ายข้างมากเป็นเกณฑ์ตัดสิน ทั้งนี้โดยต้องยอมรับความเห็นของฝ่ายข้างมาเป็นฝ่ายชนะไปพลางก่อน อาจเป็นช่วงขณะหนึ่งเท่านั้น ฝ่ายข้างน้อยย่อมอาจหาทางชักจูงคนส่วนใหญ่ให้เห็นคล้อยตาม และอาจกลายเป็นฝ่ายข้างมากภายหลังได้

๘. การถือสมภาพ หรือความเท่าเทียมกันขั้นมูลฐานของมนุษย์ ความเท่าเทียมกันหรือสมภาพในทัศนะของประชาธิปไตย หมายถึงความเท่าเทียมกันในโอกาส อย่างไรก็ตาม ในเรื่องนี้จำเป็นต้องคำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องความจำเป็นและความขาดแคลนของแต่ละบุคคลไว้ด้วย

รูปแบบแห่งการปกครองประชาธิปไตย

โดยทั่วไปแล้วประชาธิปไตยแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ ประชาธิปไตยแบบโดยตรงและประชาธิปไตยแบบโดยอ้อม

ประชาธิปไตยแบบโดยตรง

ประชาธิปไตยแบบโดยตรง ได้แก่ รูปแบบการปกครองที่ให้ราษฎรมีส่วนร่วม ในการกระทำ ดังนี้ ๑) ออกกฎหมาย ๒) บังคับกฎหมาย คือ ให้มีการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย

ประชาธิปไตยแบบโดยตรงมียุคนครเอเธนส์ เมื่อประมาณ ๒๔ ศตวรรษมาแล้ว ซึ่งการใช้อำนาจตุลาการแบบโดยตรง ของนครเอเธนส์ เคยมีปรากฏดังตัวอย่างการพิพากษาคดีซอคратีส ในที่ชุมนุม

ประชาธิปไตยในนครรัฐเอเธนส์มีสภาพการณ์ที่แตกต่างกับยุคปัจจุบัน คือ

๑. ผู้มีสิทธิไม่ถึง ๑๐% ของประชากรทั้งหมด กล่าวคือ เอเธนส์มีพลเมืองประมาณ ๓ - ๔ แสนคน แต่ผู้มีสิทธิเพียง ๒ - ๔ หมื่นคนเท่านั้น (ผู้ถูกกีดกัน ได้แก่ สตรี ทาส และเยาวยชน)

๒. สภาพเศรษฐกิจและการเมืองยังไม่สลับซับซ้อนมากนัก

๓. พลเมืองมีความสนใจการบ้านการเมืองเป็นกิจวัตรและเอาใจใส่ในกิจการอันเป็นส่วนรวม

๔. ผู้มีสิทธิมักเข้าร่วมในการประชุมนครรัฐไม่มากนักจึงไม่มีปัญหาในเรื่องสถานที่ประชุม แต่ในปัจจุบันพลเมืองของประเทศต่าง ๆ มีมากกว่าในสมัยนั้นอย่างมหาศาลเกินกว่าที่จะจัดประชุม ณ สถานที่เดียวกันได้ จึงเป็นปัญหาสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการประชาธิปไตยแบบโดยตรง

ประชาธิปไตยแบบโดยตรงในปัจจุบัน มีตัวอย่างเช่น

๑. สหรัฐอเมริกา มีในเมืองหรือชุมชนเล็ก ๆ บางแห่งเรียกว่า “Town Meeting”

๒. สวิตเซอร์แลนด์ มีในบางแคว้น เรียกว่า “กังตอง” (Canton)

๓. อิสราเอล มีในชุมชนคิบบูทซ์ (Kibbutz)

ปัญหาของประชาธิปไตยแบบโดยตรงมี ๔ ประการ คือ ๑) มีจำนวนประชากรไม่มากนัก ๒) ฐานะความเป็นอยู่ไม่เหลื่อมล้ำกันมากนัก ๓) สังคมมีลักษณะสมานรูป ๔) ผู้ใช้กฎหมายจะต้องปฏิบัติตนภายในขอบเขตของกฎหมาย

ประชาธิปไตยแบบโดยอ้อมหรือแบบมีตัวแทน

ประชาธิปไตยแบบนครรัฐเอเธนส์อยู่ได้ระยะเวลาหนึ่งในประวัติศาสตร์การเมือง หลังจากหมดยุครุ่งเรืองของเอเธนส์และยุคที่อารยธรรมกรีกกำลังเฟื่อง ก็เข้ายุคจักรวรรดิโรมันที่รูปแบบการปกครองเน้นหนักไปในทางการใช้อำนาจ

ในยุคกลางของยุโรปเป็นช่วงเวลาแห่งระบบศักดินา แนวคิดประชาธิปไตยก็ไม่เคยดับสิ้นไป ซึ่งในประวัติศาสตร์อังกฤษก็มีเรื่องราวเกี่ยวกับแม็กนา คาร์ตา โดยพระเจ้าจอห์นถูกขุนนางอังกฤษบังคับให้ทรงลงพระนาม ทั้งนี้เพราะขุนนางเหล่านั้นไม่พอใจที่พระเจ้าจอห์นเก็บภาษีสูงเพื่อนำไปใช้ในการสงคราม และไม่พอใจที่พวกขุนนางไม่ได้มีโอกาสเข้าร่วมในการบริหารบ้านเมือง

ลักษณะ ๘ ประการของประชาธิปไตยแบบตัวแทนในทางปฏิบัติ ได้แก่

- ๑) มีพรรคการเมืองเข้าบริหาร
- ๒) มีการเลือกตั้งตามระยะเวลา
- ๓) ปวงประชามีสิทธิหย่อนบัตรลง
- ๔) แสดงความจำนงได้ ๑ บัตร
- ๕) รัฐบาลโดยเสียงสนับสนุนจากผู้แทน
- ๖) ไม่แค้มแม่แพะแนนเสียง
- ๗) ไม่บ้ายเบียงจำกัดสิทธิทางการเมือง
- ๘) ส่งเสริมเรื่องการแข่งขัน

ประชาธิปไตยแบบมีตัวแทนในสภาพกลุ่มหลากหลาย

๑. สังคมที่มีกลุ่มหลากหลายหรือมีความเป็น พหุสังคม หมายถึง มีกลุ่มหลากหลายประเภท และกลุ่มหลายชนิด

๒. ลักษณะของกลุ่มหลากหลายที่ช่วยผดุงประชาธิปไตย ได้แก่

- ๑) มีการรวมตัวกันขึ้นเป็นกลุ่มโดยสมัครใจ
- ๒) กลุ่มมีอายุยืนยาวพอสมควร
- ๓) เป็นกลุ่มอย่างเป็นทางการจะลักษณะพอสมควร
- ๔) กลุ่มจะต้องมีการประชุมและมีการดำเนินงานบ่อยครั้งพอสมควร

กลไกที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในกลุ่มหลากหลาย มีดังนี้คือ

- ๑) ทำให้อำนาจแยกกระจาย
- ๒) เป็นบทเรียนหรือเป็นแบบฝึกหัดประชาธิปไตย
- ๓) การเป็นสมาชิกหลายกลุ่ม (พหุสมาชิกภาพ) ทำให้รู้จักประนีประนอม

ลอร์ด แอคตัน นักประวัติศาสตร์ชาวอังกฤษ ได้กล่าววาทะที่สนับสนุนสิทธิเสรีภาพประชาธิปไตย โดยกล่าวถึงลักษณะแห่งอำนาจไว้ดังนี้คือ Power Corrupts, Absolute Power Corrupts Absolutely ซึ่งแปลว่า “ที่ใดมีอำนาจที่นั่นมีการฉ้อฉล ที่ใดมีอำนาจเหลือล้น การฉ้อฉลชั่วเสียย้อมมีมากที่สุดประมาณ” โดยมีความหมายว่าอำนาจมีแนวโน้มที่ก่อให้เกิดความอธรรมขึ้นมาได้

รูปแบบการปกครองในระบบประชาธิปไตยในปัจจุบัน

การเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยในโลกปัจจุบันนี้มีมากถึง ๑๓ แบบ ดังนี้

๑. ประชาธิปไตยดั้งเดิม (Classical Democracy) มีหลักการพื้นฐานว่า พลเมืองควรมีความเท่าเทียมกันทางการเมืองเพื่ออิสรภาพในการปกครองและถูกปกครอง โดยมีคุณลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

- 1.1 พลเมืองมีส่วนร่วมโดยตรงในการบัญญัติกฎหมาย และ กระบวนการยุติธรรม
- 1.2 สภาพพลเมืองมีอำนาจอธิปไตยสูงสุด
- 1.3 ขอบเขตอำนาจอธิปไตยสูงสุดของพลเมืองครอบคลุมกิจการของนครรัฐ
- 1.4 หลากหลายวิธีการเลือกผู้แทนสำหรับตำแหน่งหน้าที่งานสาธารณะ (การเลือกตั้งโดยตรง, จับสลาก, หมุนเวียนตำแหน่ง)
- 1.5 ปราศจากสิทธิพิเศษอันเป็นลักษณะแตกต่างระหว่างพลเมืองสามัญ กับ เจ้าหน้าที่รัฐ
- 1.6 ยกเว้นตำแหน่งที่เกี่ยวกับการสงคราม บุคคลจะไม่ดำรงตำแหน่งสาธารณะมากกว่า ๒ สมัย
- 1.7 ช่วงระยะเวลาดำรงตำแหน่งสาธารณะสั้น
- 1.8 มีค่าตอบแทนตำแหน่งสาธารณะ

เงื่อนไขทั่วไป เป็นนครรัฐขนาดเล็ก ดินแดนส่วนในเป็นพื้นที่การเกษตร เศรษฐกิจระบบทาส ทำให้พลเมืองมีเวลาว่าง มีคนทำงานบ้าน (แรงงานสตรี) บุรุษมีเวลาทำงานสาธารณะ จำกัดสิทธิการเป็นพลเมืองอยู่ในจำนวนน้อย

๒. ประชาธิปไตยแบบสาธารณรัฐคุ้มครอง (Protective Republicanism) มีหลักการพื้นฐานว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเงื่อนไขจำเป็นพื้นฐานของเสรีภาพของบุคคล หากพลเมืองไม่ร่วมเป็นผู้ปกครองด้วยก็จะถูกอิทธิพลครอบงำโดยพลเมืองอื่น โดยมีคุณลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

๒.๑ ดุลยภาพแห่งอำนาจระหว่าง “ประชาชน” ชนชั้นสูง ชนชั้นขุนนาง (aristocracy) และสถาบันพระมหากษัตริย์ เชื่อมโยงถึงรัฐธรรมนูญลักษณะผสม หรือรัฐบาลลักษณะผสม โดยมีบทบัญญัติเอื้ออำนวยให้หลังอำนาจทางการเมืองระดับผู้นำมีบทบาทนำมากกว่าในสาธารณกิจ

๒.๒ การมีส่วนร่วมของพลเมืองทำได้โดยผ่านหลากหลายกลไกที่เป็นไปได้ รวมทั้งการเลือกตั้งผู้แทนเข้าสู่สภาผู้ปกครอง

๒.๓ กลุ่มต่าง ๆ ในสังคมแข่งขันกันส่งเสริม ผลักดัน และปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่มตน

๒.๔ มีเสรีภาพในการพูด การแสดงความคิดเห็น และการรวมกลุ่มสมาคม

๒.๕ กฎแห่งการปกครองโดยกฎหมาย

เงื่อนไขทั่วไป เป็นชุมชนเมืองขนาดเล็ก ทำนุบำรุงศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประชาคมของผู้ประกอบอาชีพและพาณิชย์การ สตรี ผู้ใช้แรงงาน ผู้ต้องพึ่งพาผู้อื่น ถูกแยกอยู่นอกกิจกรรมการเมือง (บุรุษมีโอกาสเพิ่มมากขึ้นในกิจการสาธารณะ) สมาคมทางการเมืองที่แข่งขันกันมีความขัดแย้งกันเข้มข้นมากขึ้น

๓. ประชาธิปไตยแบบสาธารณรัฐพัฒนา (Developmental Republicanism) มีหลักการพื้นฐานว่า พลเมืองต้องมีความเสมอภาคกันทางการเมือง และเศรษฐกิจ เพื่อมิให้ผู้ใดเป็นเจ้านายเหนือผู้อื่นใด ทุกคนสามารถบรรลุถึงความเท่าเทียมกันในการมีอิสรภาพ และการพัฒนาตน ในกระบวนการตัดสินใจกำหนดตนเพื่อความดีงามอันเป็นส่วนรวม โดยมีคุณลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

- ๓.๑ แบ่งแยกหน้าที่การสาธารณกิจเป็น ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายบริหาร
- ๓.๒ การมีส่วนร่วมโดยตรงของพลเมืองในการประชุมสาธารณะถือเป็นสภานิติบัญญัติ
- ๓.๓ มติเอกฉันท์ต่อกิจการงานสาธารณะเป็นสิ่งพึงประสงค์ แต่ในกรณีที่มีความเห็นขัดแย้งก็พึงให้มีการออกเสียงลงคะแนนตัดสินด้วยเสียงข้างมาก
- ๓.๔ ตำแหน่งงานฝ่ายบริหารเป็นของคณะข้าราชการและผู้บริหาร
- ๓.๕ ผู้บริหารมาจากการแต่งตั้ง เลือกตั้งโดยตรง หรือโดยการจับสลาก

เงื่อนไขทั่วไป เป็นชุมชนขนาดเล็กที่มีใช้ชุมชนอุตสาหกรรม กระจายความเป็นเจ้าของทรัพย์สินอย่างกว้างขวางในหมู่พลเมืองจำนวนมาก พลเมืองพึงการเป็นผู้ครอบครองทรัพย์สินส่วนบุคคล เป็นประชาคมของผู้ผลิตอิสระ

๔. ประชาธิปไตยแบบคุ้มครอง (Protective Democracy) มีหลักการพื้นฐานว่าพลเมืองต้องได้รับการคุ้มครองจากการใช้อำนาจของผู้ปกครอง และจากพลเมืองด้วยกัน เพื่อให้มั่นใจได้ว่าผู้ที่ทำหน้าที่ปกครองทำตามนโยบายที่ตกลงไว้กับพลเมืองเพื่อผลประโยชน์ของพลเมืองโดยรวม โดยมีคุณลักษณะที่สำคัญคือ

๔.๑ อำนาจอธิปไตยในที่สุดอยู่กับพลเมือง แต่มอบต่อให้ผู้เป็นตัวแทนไปบริหารงานอันเป็นกิจของรัฐด้วยความชอบธรรม

๔.๒ มีการเลือกตั้งเป็นประจำ ลงคะแนนแบบลับ กลุ่มต่าง ๆ แข่งขันกัน มีศักยภาพในการก่อเกิดกลุ่มบุคคลซึ่งจะเป็นผู้นำ หรือพรรคมีการปกครองโดยเสียงข้างมากเป็นสถาบันการปกครองพื้นฐาน เพื่อสถาปนาระบบการตรวจสอบได้ในเรื่องความชอบธรรมของผู้ทำหน้าที่ปกครอง

๔.๓ อำนาจอธิปไตยต้องไม่เป็นเรื่องส่วนตัว เช่น ต้องให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย แบ่งกันระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ

๔.๔ มีรัฐธรรมนูญเป็นแกนกลางในการประกันอิสรภาพจากการการปฏิบัติอันมิเป็นธรรม มีความเสมอภาคตามกฎหมาย ในรูปแบบของสิทธิทางการเมืองและสิทธิพลเมือง หรือเสรีภาพทางการเมือง และเสรีภาพของพลเมือง เนื้อเรื่องอื่นใด คือเรื่อง สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคกันในเรื่อง การพูด การแสดงความคิดเห็น การสมาคม การออกเสียงลงคะแนน และการดำรงไว้ซึ่งความเชื่อของตน

๔.๕ แยก “รัฐ” ออกจาก “ประชาสังคม” ตัวอย่างเช่น ภารกิจทั่วไปของรัฐคือการสร้างกรอบอันจะเอื้ออำนวยให้พลเมืองได้ดำเนินชีวิตส่วนตัวที่ปราศจากความเสี่ยงต่อความรุนแรง พฤติกรรมทางสังคมที่มีอาจเป็นที่ยอมรับได้ และการแทรกแซงทางการเมืองอันไม่เป็นที่พึงประสงค์

๔.๖ มีกลุ่มศูนย์อำนาจ และกลุ่มผลประโยชน์ แข่งขันกันชิงอำนาจรัฐ

เงื่อนไขทั่วไป ภาคประชาสังคมมีการพัฒนาถึงขั้นมีการเมืองปกครองที่ปกครองตนเองได้ ส่วนบุคคลครอบครองเครื่องมือการผลิต เศรษฐกิจแบบตลาดการแข่งขันเสรี ระบบการปกครองในครอบครัวแบบพ่อเป็นผู้ปกครอง รัฐขยายอาณาเขต

๕. ประชาธิปไตยแบบพัฒนา (Developmental Democracy) มีหลักการพื้นฐานว่าการมีส่วนร่วมในวิถีชีวิตการเมืองเป็นเรื่องจำเป็น ไม่เพียงแต่เพื่อปกป้องผลประโยชน์ส่วนตนเท่านั้น แต่ก็ด้วยเพื่อการสรรสร้างการเป็นพลเมืองที่เปี่ยมด้วยข้อมูลข่าวสารความรู้ มีความยึดมั่นพันผูกกับการพัฒนาตนเองและพัฒนาสังคมประชาธิปไตย การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองเป็นเงื่อนไขจำเป็น

พื้นฐานที่จะนำไปสู่การขยายขีดความสามารถของบุคคลสู่จุดสูงสุดอย่างมีสุนทรียภาพ โดยมีคุณลักษณะที่สำคัญคือ

๕.๑ หลักอภิปไตยของปวงชนส่วนรวมโดยการมีสิทธิเสรีภาพเป็นสากล (พร้อมด้วยระบบการออกเสียงลงคะแนนตามระบบสัดส่วน (Proportional Representation – PR)

๕.๒ รัฐบาลแบบผู้แทนปวงชน (เลือกตั้งผู้นำ เลือกตั้งเป็นประจำ ลงคะแนนเลือกตั้งแบบลับ ฯลฯ)

๕.๓ มีรัฐธรรมนูญเป็นเครื่องมือกำหนดกรอบตรวจสอบ สร้างขอบเขตจำกัด และแบ่งสรรอำนาจรัฐ และเพื่อยืนยันการส่งเสริมสิทธิของบุคคล และโดยเฉพาะที่เหนือสิ่งอื่นใดคือบรรดาการใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความอิสระภาพในการคิด การรู้สึก รสนิยม การถกเถียงเสวนา การพิมพ์ การผนวกรวม และการมุ่งมั่นในอันที่จะไปสู่แผนการเลือกดำเนินวิถีชีวิตอันหลากหลายของบุคคล

๕.๔ มีการแยกกันอย่างชัดเจนระหว่างการประชุมรัฐสภา กับระบบราชการสาธารณะ เช่น การแยกระหว่างหน้าที่การงานของผู้ที่ดำรงตำแหน่งที่มาจาก การเลือกตั้ง กับผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ชำนาญการเฉพาะเรื่อง ซึ่งทำหน้าที่นักบริหารกิจการสาธารณะ

๕.๕ พลเมืองเข้าร่วมกิจกรรมสาขาต่าง ๆ ของรัฐบาล โดยการออกเสียงลงคะแนน การมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางในการปกครองส่วนท้องถิ่น การอภิปรายเรื่องนโยบายสาธารณะ และการบริการในกระบวนการยุติธรรม

เงื่อนไขทั่วไป ภาคประชาสังคมเป็นอิสระ โดยมีการแทรกแซงจากภาครัฐน้อยที่สุด เศรษฐกิจแบบตลาดการแข่งขันเสรี ส่วนบุคคลครอบครองเครื่องมือการผลิต คู่ขนานไปกับการทดลองระบบสหกรณ์ชุมชนเป็นเจ้าของเครื่องมือการผลิต สตรีได้รับสิทธิและเสรีภาพ แต่ยังคงรักษาไว้ซึ่งระบบดั้งเดิมในการแบ่งหน้าที่การงานในครัวเรือน ระบบชาติ-รัฐ ที่มีการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างรัฐดีแล้ว

๖. ประชาธิปไตยทางตรง สิ้นสุดการเมือง (Direct Democracy and the End of Politics) มีหลักการพื้นฐานว่า “การพัฒนาอย่างอิสระเสรีสำหรับคนทั้งหมด” จะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อมี “การพัฒนาอย่างอิสระเสรีของบุคคล” อิสระภาพจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อสิ้นสุดการเอาเปรียบและในที่สุดจะต้องมีความเสมอภาคอย่างบริบูรณ์ในด้านการเมืองและเศรษฐกิจ ความเสมอภาคเท่านั้นที่จะประกันเงื่อนไขอันจะทำให้บรรลุซึ่งศักยภาพในหมู่มวลมนุษย์ เพื่อว่า “แต่ละคนจะสามารถบรรลุถึงขีดความสามารถของตน” (Each can give according to his ability) และ “รับสิ่งที่จำต้องใช้” (Receive what they need) โดยมีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ

๖.๑ คอมมูน หรือสภา เป็นผู้จัดการกิจการสาธารณะ ใช้อำนาจบริหารจัดการตามลำดับชั้นในรูปแบบปรัมาติด

๖.๒ เจ้าหน้าที่รัฐบาล เจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมาย ผู้บริหาร จะต้องได้มาด้วยการเลือกตั้ง มีการจัดการเลือกตั้งบ่อย ๆ ตามความเห็นพ้องต้องกันจากชุมชน และมีอำนาจการถอดถอนผู้ได้รับการเลือกตั้งออกได้

๖.๓ เจ้าหน้าที่ผู้บริหารสาธารณะจะได้รับค่าตอบแทนไม่มากเกินไปเกินค่าจ้างแรงงานทั่วไป

๖.๔ มีกองกำลังประชาชนทำหน้าที่ปกป้องคุ้มครองระบอบการเมืองใหม่ ภายใต้การกำกับดูแลของชุมชน

๖.๕ “รัฐบาล” และ “การเมือง” ในทุกรูปแบบถูกแทนที่โดยการกำกับดูแลตนเองของประชาชน

๖.๖ กิจการสาธารณะถูกปกครองดูแลโดยระบบคณะกรรมการ

๖.๗ ถือ “ฉันทามติ” เป็นหลักในการตัดสินใจประเด็นสาธารณะทั้งหมด

๖.๘ จำแนกตำแหน่งหน้าที่การบริหารจัดการงานสาธารณะที่เหลือโดยการหมุนเวียนตำแหน่ง หรือโดยการเลือกตั้ง

เงื่อนไขทั่วไป ชั้นแรงงาน (working class) มีเอกภาพ ชั้นกระฎุมพี (bourgeoisie-ชนชั้นกลาง-นายทุน-ขุนนาง-อำมาตย์) พ่ายแพ้ สูดสิ้นสิทธิพิเศษทุกชั้น มีการพัฒนากำลังการผลิตมากอย่างเพียงพอเพื่อตอบสนองความจำเป็นพื้นฐาน ประชาชนมีเวลาเหลือพอที่จะทำในสิ่งที่มีใช้ กิจกรรมการผลิต ส่วนต่างๆของการเป็นชนชั้นสลายสิ้น กำจัดสิ้นซึ่งความขาดแคลนทั้งหลายของปัจจัยการผลิต กำจัดการมีทรัพย์สินส่วนตัวทั้งหมดอันเป็นปัจจัยการผลิต กำจัดการตลาด การแลกเปลี่ยน และระบบเงินตรา

๗. ประชาธิปไตยโดยกลุ่มชนชั้นผู้นำในสังคม (Competitive Elitist Democracy) มีหลักการพื้นฐานว่ามีวิธีการเลือกสรรกลุ่มชนชั้นผู้นำทางการเมืองผู้มีทักษะความรู้ความสามารถและมีจินตนาการเพื่อการตัดสินใจทำในเรื่องการนิติบัญญัติและการบริหารจัดการรัฐ สร้างระบบขัดขวางการนำทางการเมืองที่เกินขอบเขต โดยมีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ

๗.๑ รัฐบาลโดยรัฐสภา เป็นฝ่ายบริหารที่เข้มแข็ง

๗.๒ มีการแข่งขันระหว่างกลุ่มผู้นำทางการเมือง และพรรคการเมืองต่างๆ

๗.๓ รัฐสภาอยู่ใต้ระบบการควบคุมอำนาจโดยการเมืองระบบพรรคการเมือง

๗.๔ ผู้นำทางการเมืองเป็นแกนกลางของอำนาจการนำทางรัฐ

๗.๕ ระบบราชการ : มีคุณภาพ ได้รับการฝึกฝนอบรมอย่างดี และเป็นอิสระ

๗.๖ ทั้งรัฐธรรมนูญ และการทำงานในภาคปฏิบัติจริง วางกรอบจำกัดไว้ให้ในเรื่อง “ขอบเขตที่ได้ประสิทธิผลในการตัดสินใจทางการเมือง”

เงื่อนไขทั่วไป สังคมอุตสาหกรรม ความขัดแย้งทางการเมืองและสังคม เป็นแบบกระจายกระจายเป็นส่วนแยกย่อยหลายหลาก ประชากรผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งได้รับข่าวสารข้อมูลระดับต่ำ และ/หรือ ใช้อารมณ์ตัดสินออกเสียงลงคะแนน วัฒนธรรมทางการเมืองที่ยอมรับได้ในความเห็นที่แตกต่าง การปรากฏของกลุ่มคนที่เป็นผู้ชำนาญการ นักบริหารจัดการ ผู้ซึ่งผ่านการฝึกฝนอบรมทางด้านเทคนิควิชาการมาอย่างดี มีการแข่งขันระหว่างรัฐเพื่อแย่งชิงอำนาจและความได้เปรียบในระบบระหว่างประเทศ

๘. ประชาธิปไตยพหุนิยม (Pluralism) หรือประชาธิปไตยแบบเคารพทุกเสียงในสังคม มีหลักการพื้นฐานว่ามีรัฐบาลโดยเสียงข้างน้อยได้ ทำให้มีเสรีภาพทางการเมือง เป็นหลักการขวางกั้นการก่อเกิดกลุ่มที่มีอำนาจมากเกินไปและรัฐที่ไม่ตอบสนองประชาชน โดยมีคุณลักษณะที่สำคัญ ได้แก่

๘.๑ สิทธิการถือสัญชาติ หนึ่งคนหนึ่งเสียง อิสรภาพในการแสดงความคิดเห็น อิสรภาพในการจัดการรวมกลุ่มองค์กร สมาคม ฯลฯ

๘.๒ ระบบตรวจสอบ ถ่วงดุล ระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ และฝ่ายข้าราชการ

- ๘.๓ ระบบการเลือกตั้งที่มีการแข่งขันกัน โดยมีพรรคการเมืองอย่างน้อย ๒ พรรค
- ๘.๔ มีกลุ่มผลประโยชน์หลากหลายและทับซ้อนกันพยายามสร้างอิทธิพลทางการเมือง
- ๘.๕ รัฐบาลทำหน้าที่รอมชอม ตัดสินปัญหาความแตกต่างของข้อเรียกร้องจากกลุ่มต่างๆ
- ๘.๖ รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด การปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเป็นฐานวัฒนธรรมทางการเมือง

๘.๗ มีกลุ่มผลประโยชน์จำนวนมาก แต่วาระทางการเมืองโน้มเอียงไปทางการแสวงหาอำนาจของบรรษัทธุรกิจ

๘.๘ รัฐ และส่วนองค์กรต่างๆของรัฐกำหนดผลประโยชน์ของส่วนตน

๘.๙ รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด การปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญสะท้อนลักษณะหลากหลายของวัฒนธรรมทางการเมือง และระบบที่มีความไม่เท่าเทียมกันอย่างมากของทรัพยากรทางเศรษฐกิจ

เงื่อนไขทั่วไป อำนาจถูกแบ่งสรร ปันส่วนและแลกเปลี่ยนกันระหว่างหลายกลุ่มในสังคม ทรัพยากรรูปแบบต่าง ๆ ได้รับการจำแนกแจกจ่ายไปสู่ประชากรโดยทั่ว กระบวนการทางการเมืองได้รับความเห็นชอบในค่านิยมโดยฉันทามติ มีนโยบายเป็นทางเลือกหลากหลาย และการเมืองมีขอบเขตแห่งความชอบธรรมกว้างขวาง มีดุลยภาพมากพอที่จะมีความมั่นคงทางการเมืองระหว่างพลเมืองที่เอาใจใส่แข่งขันในกิจการสาธารณะ กับ พลเมืองที่ไม่ใส่ใจนักในกิจการสาธารณะ หลายกลุ่มแข่งขันชิงอำนาจกัน หลายกลุ่มที่มีทรัพยากรน้อยไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้เต็มที่ การกระจายอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจที่ไม่เสมอภาคกันทำให้ทางเลือกทางการเมืองมีจำกัด การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองไม่เท่ากัน : รัฐบาลไม่เปิดกว้างพอสำหรับพลเมือง ระบบระหว่างประเทศถูกประนีประนอมกับพลังอำนาจของกลุ่มผลประโยชน์เศรษฐกิจข้ามชาติและรัฐที่ทรงอำนาจเหนือกว่า

๙. ประชาธิปไตยนิติธรรม (Legal Democracy) มีหลักการพื้นฐานว่า การเคารพเสียงข้างมากเป็นหลักที่พึงปรารถนาและมีประสิทธิผล เพื่อการปกป้องคุ้มครองบุคคลจากการใช้อำนาจโดยพลการของรัฐ และเพื่อผดุงไว้ซึ่งเสรีภาพ แม้กระนั้นก็ตาม วิธีชีวิตทางการเมืองซึ่งก็ทำนองเดียวกันกับวิธีชีวิตทางเศรษฐกิจนั้น หากจะให้บุคคลยังสามารถดำรงไว้ซึ่งอิสรภาพและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ไปตามปรกติได้ การปกครองโดยเสียงข้างมากจะต้องถูกกำกับควบคุมและจำกัดให้อยู่ในกรอบของกฎหมาย ภายใต้เงื่อนไขของการปฏิบัติตามกฎหมายเท่านั้นที่หลักแห่งการเคารพเสียงข้างมากจะทำงานได้อย่างฉลาดและและเป็นธรรม โดยมีคุณลักษณะที่สำคัญคือ

๙.๑ มีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐ (ตามต้นแบบและคุณลักษณะสำคัญของประเพณีนิยมทางการเมืองแบบอังกฤษ-อเมริกัน)

๙.๒ การเคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย

๙.๓ รัฐแทรกแซงประชาสังคมและชีวิตส่วนตัวของพลเมืองน้อยที่สุด

๙.๔ สังคมเศรษฐกิจแบบการตลาดเสรีได้รับโอกาสพัฒนาอย่างกว้างขวางสมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

เงื่อนไขทั่วไป การนำทางการเมืองมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยหลักการเสรีนิยม (liberal principles) กฎระเบียบของระบบราชการที่มีมากและใช้อำนาจเกินไปจะถูกลดทอนให้เหลือน้อยที่สุด

จำกัดบทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ โดยเฉพาะสหภาพแรงงาน ระบบการค้าเสรีระหว่างประเทศ ลดการเสี่ยงต่อการถูกกดดันข่มขู่จากระบบอำนาจที่เกิดจากร่วมกลุ่มร่วมพลัง (collectivism) (ลดลงให้เหลือน้อยที่สุด หรือกำจัดให้หมดสิ้น)

๑๐. ประชาธิปไตยแบบพลเมืองมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) มีหลักการพื้นฐานว่า การมีสิทธิเสมอภาคกันต่อเรื่องการเมืองมีเสรีภาพ และสิทธิเสมอภาคต่อเรื่องการพัฒนาตนเอง จะบรรลุเป้าประสงค์ได้ก็ต่อเมื่ออยู่ใน “สังคมแห่งการมีส่วนร่วม” เป็นสังคมที่หล่อหลอมจิตสำนึกทางการเมืองอันทรงสัมฤทธิ์ผล หล่อเลี้ยงใส่ใจความรู้สึกห่วงใยปัญหาของส่วนรวมร่วมกัน เสริมสร้างให้เกิดพลเมืองที่มีความรู้ถึงระดับที่จะสามารถใส่ใจใกล้ชิดอย่างยั่งยืนต่อกระบวนการปกครองของรัฐ โดยมีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ

๑๐.๑ การมีส่วนร่วมโดยตรงของพลเมืองในการกำหนดกฎเกณฑ์ของสถาบันหลักในสังคม รวมทั้งสถานที่ทำงาน และชุมชนท้องถิ่น

๑๐.๒ จัดการระบบพรรคการเมืองใหม่ โดยทำให้เจ้าหน้าที่ของพรรครับผิดชอบต่อสมาชิกพรรคโดยตรง

๑๐.๓ “พรรคแบบสมาชิกมีส่วนร่วม” เข้ามามีบทบาทในโครงสร้างของระบบรัฐสภา

๑๐.๔ รักษาแบบสถาบันแบบเปิดกว้างเพื่อให้มั่นใจว่าเป็นไปได้ที่จะเกิดกระบวนการทดลองการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ

เงื่อนไขทั่วไป ฐานทรัพยากรของกลุ่มสังคมต่าง ๆ ที่มีน้อยด้วยคุณภาพต้องได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้นโดยตรง ผ่านกระบวนการแจกจ่ายถ่ายโอนทรัพยากรที่เป็นทรัพย์สินวัตถุทั้งหลายลดอำนาจของระบบราชการที่ไม่รับผิดชอบต่อพลเมือง ทั้งส่วนที่เป็นกิจการสาธารณะ และส่วนที่เป็นกิจการส่วนตัวของพลเมือง (ลดลงให้เหลือน้อยที่สุด หรือกำจัดให้หมดสิ้น) ระบบข้อมูลข่าวสารแบบเปิด เพื่อให้มีการตัดสินใจด้วยข้อมูลความรู้อย่างพอเพียง ทบทวนข้อกำหนดในการช่วยดูแลเด็ก ๆ เพื่อให้ทั้งสตรีและบุรุษสามารถเข้ามีส่วนร่วมในชีวิตกิจการสาธารณะได้

๑๑. ประชาธิปไตยโดยกระบวนการมติพลเมือง (Deliberative Democracy) มีหลักการพื้นฐานว่า ข้อกำหนดและเงื่อนไขของการสมาคมทางการเมืองผ่านกระบวนการแสดงความคิดเห็นชอบของพลเมืองด้วยการใช้เหตุผล และดำเนินไปอย่างเสรี “ร่วมกันกำหนดความเป็นธรรม” ในกระบวนการตัดสินใจทางการเมืองเป็นรากฐานอันชอบธรรมในการแสวงหาวิธีแก้ปัญหาร่วมกัน โดยมีคุณลักษณะที่สำคัญได้แก่

๑๑.๑ การสำรวจความคิดเห็น เพื่อลงมติ เพื่อกำหนดวันเวลา และการมีประชาชนเป็นคณะลูกขุนเพื่อการตัดสินใจปัญหาความต่าง ๆ

๑๑.๒ E-Government หรือ “รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์” (รัฐบาล-อี) ริเริ่มโครงการต่าง ๆ ตั้งแต่โครงการงานข่าวสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (online) อย่างสมบูรณ์ ไปจนถึงการเข้าถึงผู้แทนราษฎรโดยตรง

๑๑.๓ E-Democracy หรือ “ประชาธิปไตยอิเล็กทรอนิกส์” (ประชาธิปไตย-อี) มีโครงการต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์แสดงความคิดเห็นสาธารณะผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (online)

๑๑.๔ การจัดกลุ่มวิเคราะห์ และการนำเสนอแนวนโยบายต่าง ๆ

๑๑.๕ การสำรวจ รับฟัง และลงมติแสดงความคิดเห็นในวิถีชีวิตสาธารณะอย่างกว้างขวาง
ทั่วถึง ตั้งแต่เวทีสาธารณะระดับเล็ก ไปจนถึงระดับชาติ

๑๑.๖ รูปแบบใหม่ในการใช้การออกเสียงลงประชามติผูกโยงกับการสำรวจความเห็น
พลเมือง ฯลฯ

๑๑.๗ การสำรวจความเห็นพลเมืองเพื่อการตัดสินใจในเรื่องกิจการสาธารณะต่าง ๆ ทำ
อย่างลึกซึ้งมากขึ้น เป็นการฟื้นฟูระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทนต่อ ๆ ไปจนถึงประชาธิปไตยแบบ
พลเมืองมีส่วนร่วมในกระบวนการลงมติดังกล่าว

เงื่อนไขทั่วไป พหุนิยมแบบยัดค่านิยม (Value Pluralism) โครงการให้การศึกษาพลเมือง
อย่างเข้มข้น วัฒนธรรมและสถาบันสาธารณะสนับสนุนการพัฒนาทางเลือกแบบ “กลั่นกรองอย่างถี่
ถ้วนรอบคอบและสะท้อนความต้องการ” ของพลเมือง มีงบประมาณสาธารณะ สนับสนุนองค์กร
จัดการสำรวจความเห็นเพื่อการลงมติ และองค์กรระดับรองที่สนับสนุนกิจกรรมแบบเดียวกัน

๑๒. ประชาธิปไตยแบบปกครองตนเอง (Democratic Autonomy) มีหลักการพื้นฐาน
ว่าพลเมืองควรมีสติเสมอกัน ในขณะเดียวกันก็ควรมีภาระหน้าที่ผูกพันและความรับผิดชอบ
เสมอเหมือนกัน ตามคุณลักษณะของกรอบการเมืองซึ่งทั้งเอื้ออำนวยให้เกิดโอกาสและทั้งจำกัดโอกาส
สำหรับพลเมือง หมายความว่าพลเมืองควรมีอิสระและเสมอกันในกระบวนการสอบถาม
ความเห็นและลงมติสาธารณะว่าด้วยเรื่องเงื่อนไขในการดำเนินชีวิตของตน และความมุ่งหวังตั้งใจที่จะ
ให้ได้ตามเงื่อนไขเหล่านั้น トラบเท่าที่พลเมืองทั้งหลายเหล่านั้นไม่ทำสิ่งใดในกรอบปฏิบัติเดียวกันนี้ใน
อันที่จะเป็นการล่วงละเมิดสิทธิของพลเมืองผู้อื่น โดยมีคุณลักษณะที่สำคัญ ได้แก่

๑๒.๑ หลักการมีอิสระปกครองตนเองบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายว่าด้วย
สิทธิเสรีภาพบุคคล

๑๒.๒ โครงสร้างรัฐสภาหรือสภานิติบัญญัติ (แบบสองสภา จากการลงคะแนนเลือกตั้ง
ระบบสัดส่วน – Proportional Representation-PR)

๑๒.๓ ระบบตุลาการที่รวมถึงเวทีที่จัดขึ้นเฉพาะกิจพิเศษเพื่อตรวจสอบการตีความ
เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ เลือกตั้งโดยระบบตัวแทนเชิงสถิติ (Statistical Representation-SR -ตัวแทน
กลุ่มชนสำคัญประเภทต่างๆในสังคม เช่นกลุ่มเพศ เชื้อชาติ ฯลฯ

๑๒.๔ ระบบพรรคการเมืองแข่งขันกัน (โดยได้รับการอุดหนุนจากงบประมาณสาธารณะ
และประชาชนบางกลุ่มมีส่วนร่วมโดยตรงในการจัดการเรื่องกฎระเบียบขององค์กร เช่น การร่วม
กิจกรรมผ่านการประชุมแบบเปิด การลงประชามติในท้องถิ่น และการส่งคณะผู้แทนเข้าร่วมกิจกรรม
โดยตรง - Direct Participation)

๑๒.๕ ระบบบริหารราชการส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นมีการจัดองค์กรภายในให้รวม
องค์ประกอบของระบบการมีส่วนร่วมโดยตรงด้วย และให้มีการประสานและร่วมมือเพื่อตอบสนองข้อ
เรียกร้องของท้องถิ่น

๑๒.๖ มีความแตกต่างหลากหลายในด้านลักษณะครัวเรือน แหล่งข้อมูลข่าวสาร
สถาบันวัฒนธรรม กลุ่มผู้บริโภค ฯลฯ

๑๒.๗ การบริการชุมชน เช่น การเลี้ยงดูเด็ก ศูนย์บริการสาธารณสุข ศูนย์การศึกษาชุมชน มีการบริหารจัดการกันเองภายในชุมชน โดยใช้องค์ประกอบการทำงานแบบการมีส่วนร่วมโดยตรง แต่ให้โอกาสแก่ผู้อยู่ในวัยผู้ใหญ่ก่อน

๑๒.๘ มีการพัฒนาและทดลองรูปแบบต่างๆของการประกอบกิจการที่บริหารจัดการกันเองในชุมชน

เงื่อนไขทั่วไป รับข้อมูลข่าวสารแบบเปิดกว้างและเสรี เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าจะได้มีการตัดสินใจในเรื่องกิจการสาธารณะโดยมีข้อมูลครบสมบูรณ์ ใช้กลไกและกระบวนการประชาธิปไตยแบบสอบถามความเห็นเพื่อลงมติอย่างเต็มรูปแบบ ตั้งแต่การออกสำรวจตรวจวัดความคิดเห็น จนถึง การรับความเห็นย้อนกลับจากผู้ลงคะแนนเสียงลงคะแนน เพื่อการเสริมประสิทธิภาพกระบวนการมีส่วนร่วมของพลเมือง การกำกับควบคุมเป้าหมายรวมทางเศรษฐกิจกระทำโดยรัฐบาล ซึ่งมีการหารือกับภาคสาธารณสุขและองค์กรภาคเอกชน สร้างกฎคุ้มครองแรงงาน สวัสดิการสังคม การดูแลสุขภาพและสิ่งแวดล้อม เพื่อการประกอบการอย่างมีพลวัตในบริษัท ศูนย์อำนาจที่มีผลต่อวิถีชีวิตสาธารณะและวิถีชีวิตส่วนตัว ที่ไม่รับผิดชอบและตรวจสอบกำกับดูแลไม่ได้ (ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง หรือไม่ได้มาจากการมีส่วนร่วมโดยตรงของพลเมือง) ต้องลดลงให้มากที่สุด รักษาโครงสร้างสถาบันในสังคมให้ตอบสนองต่อการทดลองใหม่ๆที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแบบต่างๆ

๑๓. ประชาธิปไตยแบบสากลโลก (โลกาธิปไตย) (Cosmopolitan Democracy) มีหลักการพื้นฐานว่า ในโลกที่ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในภูมิภาคและประเทศอื่น ๆ รอบโลกทวีความเข้มข้นมากขึ้น มีการเหลื่อมทับซ้อนกันของการเป็นชุมชนและผลประโยชน์ ชะตาอนาคตของชุมชนต่าง ๆ มากมาย หลักการบริหารจัดการปกครองตนเองจำต้องพึ่งพาความเป็นเครือข่ายประเทศระดับภูมิภาคและระดับโลก ขณะที่ยังต้องพึ่งพาแบบแผนความสัมพันธ์ภายในประเทศและการจัดการนโยบายในประเทศอยู่อีกด้วย โดยมีคุณลักษณะที่สำคัญ ได้แก่

๑๓.๑ การปฏิรูปสถาบันบริการต่างๆขององค์การสหประชาชาติ เช่น คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (เพื่อให้ประเทศกำลังพัฒนามีสหิทธิมีเสียงสำคัญ และให้มีขีดความสามารถในการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ)

๑๓.๒ สร้างสภาที่สองขององค์การสหประชาชาติ (โดยการจัดประชุมระหว่างประเทศเพื่อร่างรัฐธรรมนูญหรือกฎบัตรใหม่)

๑๓.๓ เสริมพลังอำนาจกระบวนการรวมกลุ่มการเมืองของประเทศในระดับภูมิภาค (สหภาพยุโรป-EU อาเซียน-ASEAN)

๑๓.๔ การใช้กระบวนการหยั่งเสียงประชามติข้ามชาติ

๑๓.๕ ก่อตั้งศาลสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศขึ้นใหม่ บังคับนานาชาติให้ขึ้นต่อศาลอาชญากรรมระหว่างประเทศ

๑๓.๖ ก่อตั้งกองกำลังระหว่างประเทศที่มีประสิทธิภาพและรับผิดชอบต่อสหประชาชาติ

๑๓.๗ กฎบัตรใหม่ว่าด้วยเรื่องสิทธิและหน้าที่ผูกโยงเข้าไปภายในอำนาจการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ ต่างๆ

๑๓.๘ รัฐสภาโลก (มีขีดจำกัดในการจัดหางบประมาณ) สัมพันธ์เชื่อมโยงกับ ภูมิภาค ชาติ และชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ

๑๓.๙ แยกผลประโยชน์ทางการเมืองและเศรษฐกิจออกจากกัน มีงบประมาณสาธารณะสนับสนุน กระบวนการเลือกตั้ง และการประชุมรัฐสภาโลก

๑๓.๑๐ ระบบกฎหมายโลกที่เชื่อมโยงระหว่างประเทศ โดยมีองค์ประกอบเดียวกันด้านกฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่ง

๑๓.๑๑ ปรับทิศทางของพลังอำนาจเชิงบูรณาการของรัฐชาติต่าง ๆ ให้เข้าระบบอำนาจระดับภูมิภาคและระดับโลกอย่างถาวร

๑๓.๑๒ ส่งเสริมเพิ่มประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาแบบไม่ใช้อำนาจรัฐ ไม่พึ่งกลไกตลาดสำหรับการบริหารจัดการภาคประชาสังคม

๑๓.๑๓ ทดลองรูปแบบต่างๆในการจัดการองค์กรเศรษฐกิจในแบบประชาธิปไตย

๑๓.๑๔ จัดหาทรัพยากรให้กับผู้มีฐานะทางสังคมที่เสี่ยงที่สุด เพื่อปกป้องและเสริมสร้างผลประโยชน์ให้เข้มแข็งขึ้น

๑๓.๑๕ สร้างสมาคมที่มีการจัดการตรวจสอบตนเอง และ กลุ่มประชาสังคมต่าง ๆ ให้หลากหลาย

๑๓.๑๖ ระบบเศรษฐกิจแบบแยกหลายส่วนการผลิต หลากหลายรูปแบบการเป็นเจ้าของกิจการและเจ้าของทรัพย์สิน

๑๓.๑๗ กำหนดกรอบสาธารณะในเรื่องลำดับความสำคัญในการลงทุนผ่านกระบวนการสอบถามความเห็นทั่วไปของสาธารณะ และการตัดสินใจของรัฐบาล แต่ให้มีการกำกับควบคุมกฎเกณฑ์ตลาดและแรงงานอย่างกว้างขวาง

เงื่อนไขทั่วไป มีความต่อเนื่องในการพัฒนาการเคลื่อนย้ายทรัพยากรและเครือข่ายความสัมพันธ์ต่อกันในระดับภูมิภาค ระดับระหว่างประเทศ และระดับโลก มีการเชื่อมโยงของเครือข่ายประชาชนพลเมืองที่เป็นชุมชนทางการเมืองอย่างแตกต่างหลากหลาย ทั้งในด้านพื้นที่ สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม พัฒนาการความเข้าใจในเรื่องการเชื่อมทับซ้อนกันของความมั่งคั่งส่วนรวมของกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ซึ่งจำต้องมีกระบวนการตกลงความขัดแย้งแบบประชาธิปไตย ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับโลก เสริมสร้างกรอบปรกาศสำหรับสิทธิและหน้าที่ตามระบบประชาธิปไตย ในการบัญญัติและบังคับใช้กฎหมายระดับชาติ ระดับภูมิภาค และกฎหมายระหว่างประเทศ โยกย้ายถ่ายโอนขีดความสามารถของส่วนต่าง ๆ ของกองทัพ หรือกองกำลังเชิงบูรณาการระดับชาติ เข้าไปเป็นขององค์กรหรือสถาบันระดับข้ามชาติ โดยมีเป้าประสงค์ในที่สุดเพื่อการลดกำลังทหาร และสลายระบบการสงครามระหว่างรัฐ

บทสรุป

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยหรือโดย “หลักประชาธิปไตย” เป็นระบอบการปกครองที่ได้รับความนิยมและแพร่หลายในปัจจุบัน ระบอบการปกครองดังกล่าวได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของประชาชนบนพื้นฐานความแตกต่างของบุคคลและสภาพแวดล้อมทั่วไปโดยในทางวิชาการจากอดีตถึงปัจจุบันต่างได้ให้ทัศนะในรายละเอียดเกี่ยวกับการปกครองในหลักประชาธิปไตยที่หลากหลายแตกต่างกันทั้งนี้ตามแต่ละช่วงเวลาหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทั้งนี้โดยจุดมุ่งหมายเพื่อให้

ระบอบการปกครองในหลักประชาธิปไตยได้รับการยอมรับและสามารถรองรับกับสภาพปัญหาของ
ความแตกต่างที่เกิดขึ้น

บรรณานุกรม

สื่อ Electronics / websites

วิทยากร เชียงกุล. หลักการของระบบประชาธิปไตย[ออนไลน์].

สืบค้นจาก <http://guru.google.co.th/guru/thread?tid=289ffc3a0aea875>

อณูทิพย์ ธารทอง. หลักประชาธิปไตยที่สำคัญ[ออนไลน์].

สืบค้นจาก <http://www.oknation.net/blog/Anutip/2011/06/07/entry-1>

David Held. Models of Democracy 3rd Edition. Polity Press. Cambridge (UK). Malden. MA. U.S.A. 2006. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/somkiat.onwimon>